

ΔΕΛΤΙΟΝ

ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΣΠΗΛΑΙΟΛΟΓΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΙΑΣ

ΕΤΟΣ 1967 - ΤΟΜΟΣ ΙΧ - ΤΕΥΧΟΣ 3

BULLETIN

DE LA SOCIÉTÉ SPÉLÉOLOGIQUE DE GRÈCE

ANNÉE 1967 - TOME IX - FASC. N° 3

Τὸ παρὸν Δελτίον, τριμηνιαίας ἐκδόσεως ἐκτυποῦται εἰς 600 ἀντίτυπα καὶ κυκλοφορεῖ ΔΩΡΕΑΝ μεταξὺ τῶν μελῶν τῆς Ἑταιρίας ἢ τιμωμένων προσώπων, ΕΠ' ΑΝΤΑΛΛΑΓΗ δὲ μετ' ἐκδόσεων ἐπιστημονικῶν ἢ ἄλλων σχετικῶν Ὁργανώσεων Ἑλλάδος καὶ Ἐξωτερικοῦ.

Η ΓΝΩΜΗ ΤΗΣ ΣΥΝΤΑΞΕΩΣ

Πλησιάζοντας τὰ εἴκοσι χρόνια τῆς ζωῆς τῆς, ἡ Ἑλληνικὴ Σπηλαιολογικὴ Ἑταιρία κάμνει νέαν προσφορὰν εἰς τὴν ἐπιστήμην τῆς χώρας μας καὶ διεθνῶς.

Μὲ τοὺς ἀκαμάτους ἐρευνητάς τῆς, ἀποκαλύπτει παλαιοντολογικὰ εὐρήματα, βραχογραφίας εἰς τὰς παρειάς τῶν σπηλαίων, διὰ π ρ ὶ τ η ν φορὰν ἀνακαλυπτόμενα ἐν Ἑλλάδι, τὰ ὁποῖα, τεθέντα εἰς τὴν διάθεσιν τῶν νομίμων ἐρευνητῶν, θέλουσιν συμβάλῃ διὰ τῆς ἐμπεριστατωμένης ἐπιστημονικῆς βασάνου, εἰς τὴν θεμελίωσιν τῆς προϊστορίας τοῦ ἀνθρώπου εἰς τὴν περιοχὴν αὐτὴν τῆς Βαλκανικῆς, τὴν ὁποῖαν κατέχει ὁ ἑλληνικὸς χῶρος.

Εὐρήματα εἰς Μάνην, εὐρήματα εἰς Κεφαλληνίαν, εὐρήματα εἰς Χαλκιδικὴν ἀναμένον ἐντὸς τῶν ἐπιστημονικῶν ἐργαστηρίων τῶν ἑλληνικῶν Πανεπιστημίων καὶ τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ὑπηρεσίας, τὴν μελέτην καὶ τὴν δημοσίευσιν τῶν ἀποτελεσμάτων, διὰ νὰ ἀνοίξῃ ὁ δρόμος εἰς τοὺς νέους ἐπιστήμονας ἐρευνητάς πρὸς μελέτην μιᾶς περιόδου, τὰ στοιχεῖα τῆς ὁποίας παρέμενον κεκρυμμένα εἰς τὴν ἑλληνικὴν γῆν, εἴτε ἔλλειψαι ἐρευνητῶν, εἴτε, διότι ταῦτα, ἀποκαλυπτόμενα κάποτε, καθηλοῦντο καὶ ἐφυλάσσοντο ἐν ὑπογείοις, δίκην προσωπικῶν θησαυρῶν, μὴ ἐπιδεχομένων «θέβηλον» μελέτην ἀπὸ τρίτους. Ἀφορμὴν διὰ τὴν τελευταίαν παρατήρησιν

μᾶς δίδει ἡ τύχη τῶν εὐρημάτων τοῦ Α. Μάρκοβιτς, Προέδρου τῆς Αὐστριακῆς Σπηλαιολογικῆς Ἑταιρίας, ὁ ὁποῖος ἠρεύνησεν περιοχὰς τῆς Ἑλλάδος (Γεράνεια, Κυκλάδες, Ἀρχαδίαν) καὶ ἀποθανῶν (φονευθεὶς κατὰ τὸν Β'. Παγκόσμιον Πόλεμον) ἀφῆκε κληρονομίαν ἐπιστημονικὴν εἰς τὴν Ἑλλάδα, πλοῦτον παμμέγιστον λειψάνων τῆς Νεολιθικῆς περιόδου, ἡ ὁποία τὸν συνεχίνει ἰδιαιτέρως, ἀποτεθειμένων ἐπὶ δεκαετίας ἤδη, εἰς κιβώτια φυλασσόμενα ἐν ὑπογείοις.

Εἶναι φυσικόν, ἡ Σπηλαιολογία, ἐκπροσωπούμενη ὑπὸ τῆς Ἑλληνικῆς Σπηλαιολογικῆς Ἑταιρίας, νὰ συγκινῆται ἀπὸ τὴν τύχην τῶν εὐρημάτων Μάρκοβιτς, εὐρημάτων συλλεγέντων ἀπὸ ἑλληνικὰ σπήλαια. Δὲν διεκδικεῖ βεβαίως τὴν παρ' αὐτῆς κατοχὴν ἢ μελέτην τῶν εὐρημάτων αὐτῶν, ὡς καὶ παντὸς μεταγενεστέρου σπηλαιολογικοῦ εὐρήματος, καθόσον ἄλλοι εἶναι ἀρμόδιοι πρὸς τοῦτο — Κρατικαὶ Ἰγηρεσῖαι, ἢ πανεπιστημιακοὶ ἐπιστήμονες — ἀλλὰ δικαιούται ν' ἀναμένῃ τὴν ἄρσιν τοῦ πέπλου τῆς μυστικότητος ἢ τῆς ἀδιαφορίας.

Ἡ Ε.Σ.Ε., πλαισιωμένη ἀπὸ εἰδικούς ἐπιστήμονας, μέλη αὐτῆς, (ἀνθρωπολόγους, βιοσπηλαιολόγους, ἀρχαιολόγους κτλ.), εἶναι εἰς θέσιν νὰ βοηθήσῃ πᾶσαν μελέτην ἐπὶ τοῦ προκειμένου. Ἐκτελοῦσα τὸ καθήκον τῆς πρὸς τὴν ἑλληνικὴν Πατρίδα, ἡ ὁποία, πλὴν ἐλαχίστων ἐξαιρέσεων, τὴν περιβάλλει μὲ ἀπεριόριστον ἐκτίμησιν καὶ ὑποστήριξιν ἠθικὴν καί, οὐχὶ σπανίως, ὕλικήν, προχωρεῖ, ἐντὸς τῶν ἐκ τοῦ καταστατικοῦ τῆς τεταγμένων, εἰς τὴν ἐκπλήρωσιν τοῦ σκοποῦ τῆς, μὲ τὴν ἐλπίδα ὅτι θέλει ἀναγνωρισθῆ, ἐν τέλει, εἰς αὐτὴν ἢ ἀνιδιοτελῆς δρᾶσις τῆς ἐντὸς τοῦ ἑλληνικοῦ χώρου, δρᾶσις ἡ ὁποία ἔχει καὶ διεθνή ἀπήχησιν.

Δὲν πρέπει νὰ λησμονῆται ὅτι, ἡ δρᾶσις αὐτῆς ἐπέτρεψε τὴν ὀργάνωσιν ἐν Ἀθήναις διὰ π ρ ὠ τ η ν φ ο ρ ἄ ν, Διεθνoῦς Σπηλαιολογικοῦ Συνόδου, τὰ πορίσματα τῆς ὁποίας, συγκεντρωμένα εἰς ὀγκώδη Τόμον, ἀποτελοῦν ἀδιάψευστον μαρτυρίαν περὶ τῆς συμβολῆς τῆς εἰς τὴν ἐπιστημονικὴν ἔρευναν.

Δὲν πρέπει νὰ λησμονῆται ὅτι, μετὰ τὴν Σύνοδον ταύτην, ἐπηκολούθησαν ἕτεροι, διεθνoῦς κλίμακος, ἐπαφαί ἐν Ἑλλάδι, ὅτι Ἑλληνικὰ σπήλαια ἀποτελοῦν σήμερον τουριστικὰς μονάδας διεθνoῦς σημασίας, μόνον διότι τὰ ἀπεκάλυψεν ἡ Ἑλληνικὴ Σπηλαιολογικὴ Ἑταιρία καὶ ἡ ρ γ ἄ σ θ η διὰ τὸν σκοπὸν αὐτόν. Δὲν πρέπει νὰ λησμονῆται ὅτι μέλη αὐτῆς, σπηλαιολόγοι, ταξιδεῦσιν, ἰδίαις αὐτῶν δαπάναις, εἰς τὸ Ἐξωτερικόν, ὡς ἀπόστολοι μιᾶς ιδέας ἡ ὁποία, μέχρι πρό τινων ἀκόμη ἐτῶν, ἐπροκάλει εἰρωνικὰ μειδιάματα ἐνταῦθα, ἀλλὰ σήμερον προκαλεῖ παγκόσμιον θαυμασμόν καὶ ἐνδιαφέρον, ἀπότοκον τοῦ ὁποίου εἶναι ἡ ὀργάνωσις ἐπιστημονικῶν ἀποστολῶν, πρὸς κάθοδον εἰς τὴν Ἑλλάδα, διὰ μελέτας, αἱ ὁποιαί, ἢ δὲν ἐγένοντο ἐνταῦθα, ἢ ἐπιχειρούμεναι, παρεμποδίζονται ἢ καὶ ἀπαγορεύονται!

Εἶναι γνωστόν, ὅτι μέλος τῆς Ε.Σ.Ε. — ὁ κ. Ἑδουάρδ. Ἡλιόπουλος — προέβαλεν ἐσχάτως εἰς τὸ Ἰνστιτοῦτον Κλασσικῶν Σπουδῶν τοῦ Πανεπιστημίου τοῦ Λονδίνου, 192 ἐγχρώμους φωτογραφίας, μὲ θέματα τὴν Μάνην καὶ τὰ σπήλαια αὐτῆς, ὁμιλήσας σχετικῶς καὶ προκαλέσας ἐνδιαφέρον, τὰς συνεπείας τοῦ ὁποίου θὰ ἀντιληφθῶμεν μετὰ τινα χρόνον. Καὶ εἶναι εὐλογος ἡ ἀπορία ἡμῶν, ἐὰν παρο-

μοία συγκέντρωσις δὲν θὰ προεκάλει τὴν δυσφορίαν καὶ τὴν ἀντίδρασιν τῶν πι-
στευόντων ὅτι ἡ Ε.Σ.Ε., διὰ τῆς τοιαύτης δραστηριότητός της, εἰσέρχεται εἰς ἄλλο-
τριας περιοχάς.

Ἡ Ε.Σ.Ε., μὲ τὴν εἰκοσαετῆ δράσιν της, μὲ τὸν ὄγκον τῶν 3.700 καὶ πλέον
σηηλαίων, ἐξ ὧν 2173 εἰς Κρήτην, τὰ ὁποῖα ἔχει καταγράψει καὶ καταχωρίσει εἰς
τὸ Σπηλαιολογικὸν Μητρώον τῆς Ἑλλάδος, μὲ τὴν συμβολὴν της εἰς τὴν Τουριστι-
κὴν οἰκονομίαν τῆς χώρας, μὲ τὴν παρ' αὐτῆς ἀποκάλυψιν στοιχείων, διὰ τὴν ἔρευ-
ναν τῆς παλαιοντολογικῆς ἱστορίας τῆς Ἑλλάδος, μὲ τὴν διεθνή προβολὴν τῆς Ἑλ-
λάδος, π ρ ὶ τ η ς εἰς τὴν Γῆν ἀπὸ ἀπόψεως ἀριθμοῦ σηηλαίων, εἶναι φυσικόν,
πλὴν τοῦ θαυμασμοῦ, νὰ προκαλῆ καὶ φθόνον. Τοῦτο εἶναι φυσικόν· φθόνος δὲν θὰ
ὑπῆρχε, ἐὰν δὲν ὑπῆρχε δράσις. Εἶναι λυπηρὰ ἡ διαπίστωσις καὶ δημιουργεῖ θλι-
ψιν εἰς τὰς ψυχὰς μας. Μόνον θλίψιν.

ΤΟ ΣΠΗΛΑΙΟΝ "ΚΕΡΑ ΣΠΗΛΙΩΤΙΣΣΑ,, ΒΡΥΣΩΝ ΚΥΔΩΝΙΑΣ

(Ἀριθ. μητρ. Ε.Σ.Ε. 960, Σ.Κ.Κ. 74)

Ἰπὸ Ἰω. Τσιφετάκη

Α'. Ὀνομασία. Τὸ σπήλαιον εἶναι γνωστὸν εἰς τὴν περιοχὴν ὡς «Κερά
Σπηλιώτισσα». Ὁ τίτλος κερά ἢ κυρά ἀπαντᾷ εἰς τοὺς Βυζαντινοὺς ἀπὸ τοῦ Ζ'
ἤδη αἰῶνος, προτάσσεται δὲ ἡ τοῦ βαπτιστικοῦ ὀνόματος τῆς προσφωνουμένης
(κερά Μαρία). Ἡ τοῦ ἑπωνύμου, τὸ ὁποῖον σχηματίζεται ἐκ τοῦ βαπτιστικοῦ ὀνό-
ματος τοῦ συζύγου (κερά Κώσταινα).

Πολλάκις προτάσσεται λέξεως δηλούσης τὸ ἐπάγγελμα τῆς γυναικὸς ἢ τοῦ
συζύγου (κερά δασκάλα, κερά μαμμή, κερά γιάτροισσα). Κατ' εὐφημισμὸν ὡς κε-
ράδες ἢ κελικεράδες ἀναφέρονται οἱ Νεράιδες. Εἰς τὰ παραμύθια, «κερά Μαρία»
παρωνυμεῖται ἡ ἀλώπηξ.

Κατ' ἐξοχὴν ὅμως, ὁ τίτλος τῆς κεράς ἢ κυράς, ἀπαθίδεται εὐλαβῶς εἰς
τὴν Παναγίαν, λεγόμενος συνήθως μετ' ἄλλου ἐπιθέτου. Κατ' ἐπέκτασιν, τὸν τίτλον
λαμβάνει ὁ ἀφιερωμένος εἰς τὴν Παναγίαν ναός, πολλάκις τὸ χωρίον ἢ ἡ περιοχὴ,
εἰς τὴν ὁποίαν εὐρίσκεται ὁ ναός.

Κατωτέρω παραθέταμεν χαρακτηριστικὰ παραδείγματα εἰλημμένα ἐκ τῶν δελ-
τίων τοπωνυμίων τῆς Ἑταιρείας Κρητικῶν Ἱστορικῶν Μελετῶν:

1. Κερά Πολίτισσα (ναός), Μάχα Μεραμπελλου.
2. Κερά Λιμνιώτισσα (ναός), Ἐπισκοπὴ Πεδιάδος.